

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SARI MOILALA

Momentum

Abstraktin ekspressionismin naismaalarit

KUVATAITEEN KOULUTUSOHJELMA

2021

Tekijä Sari Moilala	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä toukokuu 2021
	Sivumäärä 23	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Momentum, abstraktin ekspressionismin naismaalarit		
Tutkinto-ohjelma Kuvataiteen koulutusohjelma		
<p>Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa tutkitaan taiteen tyyliisuuntaa nimeltä abstrakti ekspressionismi. Keskityn pohtimaan ensisijaisesti naisten osuutta ja arvostusta tässä New Yorkissa syntyneessä tyyliisuunnassa. Lopuksi mietitään, onko tyyliisuunta vaikuttanut omaan maalaamiseen ja millä tavoin.</p>		
Asiasanat: abstrakti, abstrakti ekspressionismi, maisema, luonto, naismaalarit, taidemarkkinat		

Author Sari Moilala	Type of Publication Bachelor's thesis Thesis AMK	Date May 2021
	Number of pages 23	Language of publication: Finnish
Title of publication Momentum, Lady Painters of Abstract Expressionism		
Degree program Bachelor of Fine Arts Program		
Abstract <p>The written part of thesis explores a style of art called Abstract Expressionism. I will focus primarily on reflecting on the role and appreciation of women in this New York-born style. Finally, we consider whether and in what way the style trend has influenced one's own painting.</p>		
<u>Key words</u> abstract, abstract expressionism, landscape, nature, female artists, art market		

SISÄLLYS

<u>1 JOHDANTO.....</u>	<u>5</u>
<u>2 ABSTRAKTI EKSPRESSIONISMI.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1 Tyyliuunnan synty.....</u>	<u>6</u>
<u>2.2 Abstraktin ekspressionismin naismaalarit.....</u>	<u>6</u>
<u>2.2.1 Joan Mitchell.....</u>	<u>7</u>
<u>2.2.2 Grace Hartigan.....</u>	<u>9</u>
<u>2.2.3 Lee Krasner.....</u>	<u>10</u>
<u>2.3 Taidemarkkinat.....</u>	<u>12</u>
<u>3 MOMENTUM, MUISTOIHIN TALLENNETUT HETKET .....</u>	<u>13</u>
<u>3.1 Mistä kaikki alkoi.....</u>	<u>13</u>
<u>3.2 Työskentelyprosessi.....</u>	<u>14</u>
<u>3.2.1 Haasteet ja kuinka ne selvitetään.....</u>	<u>17</u>
<u>4 LOPPUPÄÄTELMÄ.....</u>	<u>18</u>

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Ennen abstraktin ekspressionismin syntyä, ammatikseen maalaavat naiset olivat poikkeustapauksia. Taidesuuntausta on pidetty - myöskin opetettu - muutaman valkoisen miehen sankarillisena tarinana. Tosiasiassa naiset olivat tärkeä osa abstraktin ekspressionismin ryhmää. Naiset olivat mukana alusta lähtien; osallistuivat keskustelutilaisuuksiin, symposiumeihin ja ennen kaikkea he maalasivat.

1951 pidettiin ensimmäinen abstraktin ekspressionismin yhteisnäyttely New Yorkissa. ‘Ninth Street Show’n sanotaan muuttaneen kaiken taidemaailmassa ja tehden historiaa nykytaiteen maailmassa. New Yorkista tuli taidemaailman keskus. Näyttely pyrittiin pitämään kaikille taiteilijoille tasavertaisena, vanhemman genren miestaiteilijoiden vastuksesta huolimatta. Heidän mielestään naisten tekemä taide ei ole uudistavaa, on kotikutoista ja dekoratiivista. Myöskin hyvä ulkonäkö sai epäilemään naisten kykyjä. Loppujen lopuksi näyttelyn 72 taiteilijasta vain 11 oli naisia.

Yksi suurimmista ja salakavalammin vaikuttaneista seikoista on ollut markkinat. Kun taiteesta tuli “bisnes” 50-luvun lopulla, ei naisten tekemää taidetta pidetty yhtä arvokkaana kuin miesten. Tämä johti tietenkin siihen, että galleristit eivät ottaneet näyttelyihin, lehdet eivät kirjoittaneet niistä, keräilijät eivät ostaneet, saati lahjoittaneet töitä museoihin ja taidehistorian kurssilla ei puhuttu naisten osuudesta. Vähitellen suurin osa liikkeen mukana olleista naisista sivuutettiin ja unohdettiin. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että naiset olivat pioneereja ja rikkoivat satojen vuosien vanhoja kulttuurisia ja sosiaalisia aitoja. (*Ninth Street Women, intrc. xiii*)

“I have come to the sad conclusion that there never was an age that was wholly civilized - that there was always the barbarism & savagery that we know to - day, with a few beautiful spirits who lit up their age. “

(Biala, Ninth Street Women 2018, 5)

2 ABSTRAKTI EKSPRESSIONISMI

2.1 Tyyli-suunnan synty

Abstrakti ekspressionismi on tyyli-suunta, joka syntyi New Yorkissa 1940 toisen maailmansodan jälkeen. Surrealistinen spontaani ja tiedostamaton tapa maalata sekä kiinnostus primitiiviseen taiteeseen johti abstraktin ekspressionismin taiteilijoita ajattelemaan kankaitaan tiloina eikä pelkästään pintana, johon lisätään maalia.

Suuntaus vaihtelee roiskemaalauksista aina hillittyihin värikenttä maalauksiin. Tyyli-suunta toi mukanaan suuret maalaus-kankaat, kaksiulotteisuuden tavoittelun ja sommitelun, joka ei keskittynyt enää keskelle, vaan maalaus jatkui kuvapinnan ulkopuolelle - all over-tyyliin. Työt mieluummin numeroitiin kuin nimettiin, maalaukselle itselleen haluttiin antaa kaikki huomio. Abstraktit ekspressionistit uskoivat, että abstrakti taide kykenee kommunikoimaan syvemmin ja totuudellisemmin kuin esittävä taide. Tyyli-suunta edusti kykyä taiteelliseen vapauteen. (*Artsy, Jon Mann, tammikuu 2, 2018*)

2.2 Abstraktin ekspressionismin naismaalarit

Tähän osuuteen olisi paljon valinnanvaraa mielenkiintoisista naistaiteilijoista, mutta valitsen kolme eniten itseäni vaikuttanutta taiteilijaa lähempään tarkasteluun.

2.2.1 Joan Mitchell

Joan Mitchell (s. 1925 Chicago, k. 1992 Pariisi) oli nuorimpia taiteilijoita, joka oli mukana tekemässä taiteenhistoriaa New Yorkissa. Hän kuului ns. The Clubiin, johon vain muutama naistaiteilija pääsi mukaan. Klubi oli herrasmieskerho, jossa puhuttiin taiteesta, politiikasta ja ryypättiin. Mitchellin kerrotaan olleen ujo, mutta whisky ja sikari maistui.

Taiteenhistoriassa Joan Mitchell luetaan kuuluvan abstraktin expressionismin “toiseen aaltoon”. Sanotaan, että Willem de Kooning ja Franz Kline olisivat vaikuttaneet hänen töihinsä. Mutta olisiko sittenkin kyse vain inspiraatiosta? Hänen studiollaan käytiin paljon hienovaraisia, haastavia, vaihtuvia ja loistavia keskusteluja muiden taiteilijoiden kesken. Ehkäpä nämä keskustelut toimivat luovan energian lähteenä? Sillä maalalessaan hän oli aina - lukuun ottamatta koiriaan - yksin. (*Hypoallergic*) Mitchell kävi keskustelujaan mieluummin miestaiteilijoiden kanssa, koska oli sitä mieltä, että naisten kanssa ei syntynyt todellista taiteeseen liittyvää pohdintaa. Mitchell koki naisten keskittyvän liikaa poikaystäväongelmiin, juoruihin ja kateuteen, kuin taiteeseen. Hänen näkökulmastaan naiset olivat valittajia ja eivät kunnioittaneet toisiaan.

Mitchell sanoutui täysin irti feminismistä, eikä pitänyt jaottelusta mies- tai naistaiteilijoihin - oli vain taiteilijoita. Tämä vaikutti niin paljon, että kun 1972 Whitney Museum of American Art'n feministinä tunnettu kuraattori, ehdotti Mitchellille yhteistyötä soolonäyttelyn muodossa, Mitchell kieltäytyi. Hänellä oli kuitenkin vaikeuksia saada yhtään omaa näyttelyä, joten Mitchell lopulta taipui yhteistyöhön. Näyttely pidettiin 1974. (*Joan Mitchell, Lady Painter, 2013*)

Mitchellin työt ovat ainutlaatuisia, hänellä on ihan oma tapansa maalata - irtonainen ja impulsiivinen siveltimellä piirtäminen löytyi 1951-52. Hän ei halunnut tehdä eroa maalaamisen ja piirtämisen välillä. Mitchell ei koskaan kopioinut tai matkinut. Hän inspiroitui muiden töistä, mutta vetäessään siveltimenvedot kankaalle, ne olivat hänen omiaan. (*Hypoallergic*)

Maalatessa Mitchellillä oli jokaista väriä varten oma pensseli, hän vaihteli värejä ja värien viskositeettia, luoden kerrostumia kankaalle. Hänet tunnetaan erityisesti suurista usean maalauksen sarjoista, joissa oli 2-5 maalausta. Mitchellin töissä näkyy herkkyys ja samaan aikaan hyvin voimakas liike ja raikkaus, joka on säilynyt tuoreena tähän päivään. Joan Mitchellin inspiraatio on ollut ympäröivä maisema. Hän on sanonut, että kantaa maisemiaan mukanaan. Mitchell oli niitä harvoja naisia, joka on saanut alusta lähtien töitään myydyksi. Hän sai kutsun myös ensimmäiseen abstraktin ekspressionismin näyttelyyn "Ninth Street Show'n".

Joan Mitchell menehtyi 67-vuotiaana keuhkosityöpään. Minkälaisena hänen uransa olisikaan voinut jatkua, jos elämäntavat olisivat olleet terveellisemmät?!

2.2.2 Grace Hartigan

Grace Hartigan (s. 1922, Newark, NJ, k. 2008, Timonium, MD) kasvoi New Jerseyssä ja ensimmäisen avioliiton myötä 1941 muutti Kaliforniaan, jossa aloitti piirustuskurssit. Toisen maailmansodan aikaan hän työskenteli lentokonetehtaalla ja opiskeli maalausta New Yorkissa. Siellä Hartigan tutustui Mark Rothkoon ja Jackson Pollockiin ja Willem Kooningiin. (*Women of Abstract Expressionism, s. 180*)

1948 Grace Hartiganin tie taiteilijaksi vaatii raskaita päätöksiä, hän jätti ainoan lapsensa huoltajuuden vanhemmilleen. Hän esitti itselleen kysymykset: Kuinka maalata? Ja kuinka elää maalarina? Ensimmäisessä kysymyksessä, hän kääntyi Jackson Pollockin ja Willem Kooningin puoleen ja toisessa Elaine Kooningin. (*Ninth Street Women, Mary Gabriel*) Hartigan käytti usean vuoden ajan pseudonyymiä George, saadaakseen osallistua näyttelyihin ja töitään myydyksi. Hartiganin värikkäät maalaukset haastavat usein abstraktin ekspressionismin periaatteet sisältäen viitteitä päivittäisestä elämästä: markkinamyymiä, urbaaneja kaupunkivarastoja, asetelmia, kankaita, pukuja ja naamioita. (*Women of Abstract Expressionism, s.180*) Kriitikot ja historioitsijat ovat kutsuneet Hartigania toisen aallon abstraktin ekspressionismin edustajaksi sekä myös pop-taiteen esi-isäksi, kumpaankaan luokitteluun hän ei kuitenkaan ole ollut tyytyväinen. Toisin kuin useimmat tuon ajan naistaiteilijat, Hartigan sai myytyä töitään hyvin. Etenkin 1956, jolloin hän pääsi mukaan MoMAN “Kaksitoista amerikkalaista”-näyttelyyn ainoana naisena. Sieltä Gracen suurin teos löysi paikkansa Nelson Rockefellerin kokoelmista. 1958 Life-lehti artikkelissaan nimitti Hartiganin yhdeksi parhaimmaksi nuoreksi amerikkalaiseksi naistaiteilijaksi.

Hartigan jätti New Yorkin 1960 ja muutti viimeisimmän puolisonsa kanssa Baltimoreen. Vaikka hän jatkoi soolo gallerianäyttelyihin ja ryhmänäyttelyihin osallistumista, kiinnostus Hartiganin töihin hiipui 1970-luvun puolivälissä. Tämän jälkeen hän keskittyi opettamiseen Marylandin Taideinstituutissa ja osallistui näyttelyihin vain satunnaisesti aina kuolemaansa asti 2008. (*Artsy, Alexxa Gotthardt, kesä 28, 2016*)

2.2.3 Lee Krasner

Lee Krasner (s. Lenore Krassner, s. 1908 Brooklyn, NY, k. 1984, New York) aloitti taideopiskelut 1926 ja 1937 Hans Hofmannin taidekoulussa, missä hän tutustui eurooppalaiseen abstraktiin ja kubismiin. Hänestä tuli American Abstract Artists-ryhmän jäsen 1939. Krasner tutustui Jackson Pollockiin Pollockin töiden kautta ja suhde johti lopulta avioliittoon. (*Women of Abstract Expressionism*, s. 183) On hyvä olla tietoinen siitä, että Lee Krasnerilla oli jo oma ura ennen avioliittoa 4 v. nuoremman Pollockin kanssa. Avioliiton myötä oma ura jäi toiselle sijalle, sillä Krasner päätyi useimmiten tukemaan ja promoamaan miehensä työtä. Lee maalasi kuitenkin koko ajan; hän kärsi kroonisesta unettomuudesta, joten Krasner lopetteli omaa öistä maalaussessiotaan, kun kuuli miehensä heräävän. Avioliitto “Amerikan loistavimman elossa olevan maalarin” kanssa oli räiskyvä, väkivaltainen ja tuhoava. Pollock oli alkoholisti, aggressiivinen ja uskoton, joka tarvitsi Krasneria tukemaan omaa maalausprosessiaan. Krasner järjesteli asioita, hoiti kaikki päivittäiset askareet ja yritti saada myytyä Pollockin töitä avioparin talouden parantamiseksi. (*Mary Gabriel, Ninth Street Women*,) Lee Krasnerin ura jäi Pollockin uran varjoon, hänet tunnettiin Mrs. Pollockina. Leen vaikutus Pollockin työskentelyyn on ollut merkittävä, Pollock käytti ja omi itselleen niitä elementtejä, mitä Krasnerilla oli. Kun Jackson Pollock menehtyi auto-onnettomuudessa 1956 rakastajatar kyydissään, oli sillä suuri vaikutus myös Krasnerin työskentelyyn maalarina. Surusta selviytymiseen oli vain yksi tie - maalata. Suru ja se, että Krasner maalasi vain öisin, vaikutti kuitenkin väripalettiin - aikaisemmat emeraldin vihreät ja fuksian punaiset vaihtuivat maanväreihin. Syntyi sarja “umbra”, rajatun ruskean, kerman ja valkoisen sävyt valtasivat kankaan. Krasner maalasi merkittävimmät maalauksensa 60-luvulla, siinä missä puolison menettäminen painoi raskaana, toi se mukanaan myös vapauden. Kun ei tarvinnut enää vastata päivittäisistä rutiineista, antoi se Krasnerille tilaa kasvaa taiteilijana. Lee Krasner oli hyvin kriittinen oman työnsä suhteen ja tuhosi paljon omia töitään, joko siksi etteivät ne menneet kaupaksi näyttelyssä tai hän tarvitsi uusia maalausohjelmia.

Lee Krasnerin parhaissa maalauksissa mehukkaat värisarjat pyöritetään kankaan ympärillä odottamattomina sävyinä: tealit, mochat, kuumat pinkit ja purppurat. Nämä vuorotellen kirkkaat ja synkät tuulet hajoavat luonnollisiksi ja biomorfisiksi muodoiksi. Krasnerin neroutta on edelleen vaikea luokitella, mutta se titteli on oikeudenmukaisesti ansaittu. Hän maalasi vuosikymmenien ajan ennen kuin pääsi kypsään tyyliin, pyörien ensin omakuvien, mosaiikin, kubismin ja kollaasien parissa. Lee Krasnerin maine maalarina jäi valitettavasti murto-osaan hänen miehensä Jackson Pollockin maineesta. (*Artsy, Alina Cohen, kesäkuu 5, 2019*)

2.3 Taidemarkkinat

Taidemarkkinoita hallitsee vielä miesenemmistö, mutta on vain ajan kysymys, jolloin naistaiteilijoiden arvostus nousee samalle tasolle. Viimeisen vuosikymmenen aikana abstraktin ekspressionismin naistaiteilijoiden arvostus on ollut selkeässä nousussa. Tätä asiaa on jouduttanut heistä kirjoitetut elämäkerrat, jolloin myös kuraattorit ja historian kirjoittajat kiinnittävät huomiota heidän työhönsä. Vaikka sanotaan, että historiaa ei voi muuttaa, niin näiden naistaiteilijoiden kohdalla sitä on ainakin korjattu. Instituutioiden kiinnostus kasvaa lumipallon lailla - Lee Krasnerin kiertävä retrospektiivinen näyttely lähti liikkeelle 2019 Lontoon Barbican Centrestä ja oli esillä Bilbaon Guggenheim museossa syyskuu 2020 - tammikuu 2021. Baltimoren taidemuseo ja San Franciscon nykytaiteen museo järjestävät 2021 Joan Mitchellin retrospektiiviset näyttelyt. Tämä vaikuttaa heti taidemarkkinoihin - keräilijät ja sijoittajat ostavat korvillan ei silmillään. Siitä mistä puhutaan herättää kiinnostusta ja tarjoaa myös mahdollisuuden taidekeinottelulle. Huutokauppojen virallisia ennätyksiä ovat hallinneet ylivoimaisesti Jackson Pollock \$58,3 miljoonaa maalauksesta "Number 19" (1948), Willem de Kooning \$68,9 milj., mutta yksityisessä myynnissä ennätys on \$300 milj. Mark Rothkon myyntiennätys on lähemmäs \$87 milj. huutokaupassa. Summat ovat suuria, mutta niillä ei ole varaa enää kasvaa. On olemassa vain kourallinen ihmisiä, jotka pysyvät ja haluavat käyttää tuollaisia summia taiteeseen. Taidekeräilijät haluavat uusia kohteita. Abstraktin ekspressionismin naisten töiden arvo on noussut dramaattisesti viimeisen viiden vuoden aikana, kun keräilijät ovat tunnustaneet niiden historiallisen arvon sekä arvon sijoituksena. Elaine de Kooningin virallinen myyntiennätys on yhä vuodelta 1996, hiilipiirros John F. Kennedystä myytiin \$101,500 hintaan. Yksityisesti hänen töitään myydään lähes miljoonan dollarin hintaan. Markkinoiden kärkeä pitävät kuitenkin kolmikko - Helen Frankenthaler, Lee Krasner ja Joan Mitchell. (*Artsy, Karen Chernick, loka 1, 2020*)

Joulukuussa 2020 pidettiin huutokauppa Philips'illä, New York. Siellä oli myynnissä kaksi Joan Mitchellin maalausta - toinen varhaisimmilta ajoilta 1953-54 ja diptyyksi vuodelta 1979. Ensimmäisen työn hinnaksi arvioitiin nousevan \$10-15 miljoonan välille, toisen \$9-12 miljoonan. Tämä olisi ennätys Mitchellin töistä. Mihin summaan työt lopulta myyntiin, ei valitettavasti ole tietoa. Ostaja on ollut yksityinen, eikä ole halunnut julkaista kauppasummaa. (*Artnet, Taylor Dafoe, November 9, 2020*) Myyntiennätyksiä taidemarkkinoilla ei ole tullut viimeisen vuoden aikana. Tähän on vaikuttanut korona. Ei ole pystytty järjestämään huutokauppoja, vaan kaikki on siirtynyt nettiin. Tosin myynti on ollut hyvin vilkasta, ihmisillä on ollut aikaa viettää koneen äärellä sekä ylimääräistä rahaa käyttää taidehankintoihin.

1 MOMENTUM, MUISTOIHIN TALLENNETUT HETKET

Momentum tarkoittaa hetkeä latinaksi, englanniksi se on liikettä, voimaa ja impulssia kuvaava sana. Lopputyön taiteelliseen osaan tulee 4 suurta abstraktia maalausta, jotka kuvaavat kokemaani hetkeä luonnossa. Niiden aiheet nousevat muistoista. Ne ovat tilanteita tai hetkiä, jolloin olet täysin läsnä. Luontoa ja maisemaa tutkin kokemisen kautta, en keskity kuvaamiseen tai luonnosteluun. Suljen silmät ja tunnustelen ilmaa, valoa, ympärillä olevia tuoksuja, käyttäen kaikkia aisteja. Tallennan mieleeni valon, värit ja tunnelman. Mietin, miten kaikkialla on liikettä koko ajan ja tutkin mielessäni tätä liikettä. Maalaukset alkavat hiili piirroksesta, intuitiivisesti piirretyt viivat antavat suunnan lopulliselle maalaukselle. Hiilipiirros toimii pelkistettynä ja riisuttuna elementtinä runsauden keskellä.

3.1 Mistä kaikki alkoi

Olen varsin tuore abstraktimaalari. Syksyllä 2019 koin sellaisen väsymyksen, että minin maalauksessa lukkoon. Olin keskellä juuri sitä kurssia, mitä olin todella odottanut - muotokuvamaalaus ja kerrosmaalaus. En saanut siitä irti sitä, mitä olin tullut hakemaan ja tunsin kutistuvani. Minulla ei ole tapana jäädä toimeettomaksi, vaan haen ratkaisua asiaan. Nyt koin tarpeen alkaa maalaamaan väreillä - mitään suunnittelematta ja mitään ajattelematta. Hain Räikkälältä akryylimaaleja ja aloin maalata. Lisäsin mukaan meditoinnin ja viivan piirtämisen. Ennen pitkään pystyin taas hengittämään. Kerrosmaalauskurssi vaihtui lennosta abstraktiin. Mitä pidemmälle talvea mentiin, olin jo varma, ettei tästä enää ole paluuta. Kesällä maalasin figuratiivisia maisemia, mutta käytin niitä pohjana ja tutkimuksena abstraktiin. Abstrakteja maalauksia maalatessa huomasin olevani enemmän läsnä tässä hetkessä. Ajatukset eivät harhailleet huomisen tai eilisen välillä tai pohtineet ruokakaupan ostoslistaa. Pystyin keskittymään täysin edessä olevaan työhön. Figuratiivisen työn parissa koen olevani ulkopuolinen tarkkailija.

Kun on kasvatettu kuriin ja tottelemaan tiettyjä sääntöjä, olen joutunut opettelemaan vapautta. Minulle vapautta on itse luomani aikataulu, kuunnella omaa vireystilaa ja sitä, milloin minulla on paras aika maalata tai olla maalaamatta. Se “olla maalaamatta” on haasteellista, että osaa ja voi jättää tekemättä, pystyy jättämään työn siinä vaiheessa, kun haluaisi vielä maalata, mutta ei ole varma tuoko se mitään uutta ja hyvää. Pyrin pitämään uusia pohjia lähettyvillä, että voin jatkaa niihin. Abstraktia opettelen koko ajan - välillä tulee puoliabstraktia. Haen omaa tyyliä ja kädenjälkeä. Värimaailma on kuitenkin pysynyt yli kymmenen vuoden ajan samana. Monet pitävät abstraktia taidetta sotkuna, jossa vain suditaan ja roiskitaan ja jota voi kuka vaan tehdä. Mutta abstraktin taiteen tekeminen ei todellakaan ole helppoa. Minä koen, että nyt minä vasta oikeasti maalaan.

3.2 Työskentelyprosessi

Aloitin valmistelut lopputyöhön hyvissä ajoin - tilasin kiilakehykset ja kankaat. Maalasin erikokoisille pohjille, piirsin hiilellä, kuulakärkikynällä ja lyijykynällä. Haen viivaan ja siveltimen vetoihin liikettä ja elävyyttä. Lopullisten töiden koko on 150 x 200 cm ja ne ovat maalattu cotton duck-kankaalle. Olen mieltynyt tämän kankaan helppouteen ja rakenteeseen, joka tulee ohuempien maalikerrosten läpi. Maalaan akryyliväreillä, eikä kangasta tarvitse silloin pohjustaa mitenkään. Kokeilin erilaisia maalaustekniikoita: maalasin leveällä siveltimellä, kapealla siveltimellä, sienellä, välillä levitin kaikki värit käsin ja palasin takaisin siveltimien ja pensseleiden pariin. Parhaimmaksi tekniikaksi ja itselle mieluisammaksi osoittautui erikokoisten ja muotoisten pensseleiden yhdistelmä. Lattapensseleistä pyöröpensseihin, joista pyöröpensseillä saa soljuvan liikkeen tunnun maalaus jälkeen. Akryyliväreihin olen päätenyt siksi, että ne soveltuvat parhaiten nopeaan maalaustekniikkaan. Väri kuivuu nopeasti ja mahdollistaa maalausten säilyttämisen paremmin pienessä tilassa. Ei myöskään ole hajuhaittoja, mitä tulee öljyväreillä maalatessa.

Olen ottanut tavakseni meditoida tai hiljentyä hetkeksi ennen kuin aloitan työskentelyn. Kunnioitan ja iloitsen siitä luovuuden prosessista, minkä tämä edes hetken hiljentymisen saa aikaan. Jatkan piirtämällä joko grafiittikynällä tai hiilellä paperille. Piirtäminen lisää keskittymiskykyä ja jatkaa luovuuden prosessia sekä tuo liikkeen, joka tallentuu lihasmuistiin. Jatkan piirtämistä hiilellä isolle kankaalle ja silloin tulee mukaan myös kehon liike. Isolle 150 x 200 cm kankaalle piirtäessä ja maalatessa, minulla on apuna jatkovarsi hiilelle ja pienet askel portaat. Piirros toimii pohjana maalaukselle ja antaa suunnan siveltimen liikkeille. Piirroksen ei ole tarkoitus esittää mitään, mutta aina sieltä löytää jotain sellaista, minkä ihmisen mieli tulkitsee esitettäväksi.

Maalauksen väripalettia olen miettinyt etukäteen, mutta se voi muuttua työn edetessä. Aloitan teossarjan ensimmäisen maalauksen kuninkaan sinisellä, violetilla ja kromi keltaisella. Ensimmäiset kerrokset ovat ohuita ja kuultavia, lähes akvarellimaisia. Käytän värin ohentamiseen aluksi vettä ja mediumia. Työn edetessä vähennän vettä, sitten vähennän mediumia ja lopuksi maalaan pelkällä ohentamattomalla maalilla. Medium tuo kuultavuutta, antaa lisää työskentelyaikaa ja lisää värin tarttuvuutta. Ensimmäisen kerroksen jälkeen jätän työn kuivumaan ja jatkan seuraavana päivänä. Tässä vaiheessa en halua värien sekoittuvan liikaa toisiinsa. Seuraavana päivänä jatkan tarkasteltuani eilistä maalausjälkeä; sekoitan nyt paletille sarjan eri sävyisiä sinisiä, keltaisia. Jatkan työtä vaihtaen lattapensselin pyöröpensseliin, annan pensselin kulkea omaa tietään; välillä kuin tanssien, välillä kertoen omaa salattua tarinaansa. Tämä on vaihe, josta nautin todella paljon; siveltimen liikkeiden tulkitessa kehoon tallennetut muistot. Parhaimmillaan flow jatkuu usean päivän ajan. Illalla nukkumaan mennessä, silmien sulkeutuessa, alkaa värien vyöry - ne tulevat kauniina yhdistelminä, toinen toisensa perässä niin nopeasti, etten pysy perässä. Yritän painaa mieleeni värikompositiot, mutta aamulla ne ovat poissa. Yritän aina lohduttaa itseäni sillä, että ne jäävät jonnekin alitajuntaan ja jossain vaiheessa maalatessa tulevat esiin.

Kolmantena maalauspäivänä siirryn kapeampiin pyöröpensseleihin ja maalaan suuremmalla väriskaalalla, ohentamattomalla värillä yksityiskohtia. Jätän työn pariaksi päiväksi, etten työstä liikaa. Se näyttää valmiilta, mutta kaipaen siihen vielä hyvin ohutta terävää viivaa. Maalaan ne, tutorin kielloista huolimatta.

Ensimmäinen työ on valmis ja tunnistan sen. Muistan hetken kotipihalla; kesäinen ilta, aurinko on laskeutumassa naapurin talon taakse, naakat ovat vallanneet pihan vaahteran ja sitä katsellessa mietin: ”Minne linnut lentävät öisin?”. Työ saa nimen: Minne linnut lentävät?

Aloitin toisen työn parin päivän sisään ensimmäisestä ja se syntyy myös hyvin nopeasti. Jätän sen vähäksi aikaa sivuun. Sarjan kolmas työ on yllättäen hiililyö. Itselle tulee yllätyksenä ja uutena ajatuksena, että kolmas työ jää luonnosmaiseksi. Olen kuitenkin pitkään miettinyt hiilitöiden sarjaa, joten ihan tyhjästä se ei ilmestynyt. Kun sitä seminaarissa ehdotettiin, oli se vain uusi ajatus toteuttaa tähän sarjaan, kun oli kuitenkin ajatellut maalaavansa. Pidin tauon lopputyön tekemisestä - maalasin sarjan töitä toiseen näyttelyyn ja annoin ajatusten kypsyä ja hautua. Kun näyttely oli pidetty, palasin Momentum-sarjaan. Ja sitten tulikin paniikki ja pakokauhu - viimeinen taulupohja loistaa tyhjänä ja siihen pitäisi saada jotain aikaiseksi. Pää löi tyhjää ja tunsin, etten osaa mitään ja olen ihan sekaisin. Epäilykset olivat valtavat. Tutorin kanssa jutteleminen sai kuitenkin uuden energiavirran liikkeelle ja aloitin neljännen työn. Mutta taas epäilykset valtaavat mielen. Jätin keskeneräisen työn sivuun, vuokrasin toisen työhuoneen, jossa oli tyhjää seinää. Ripustin seinälle 3,5 m cotton duck-kangasta ja aloin maalata. Maalasin kaksi eri vaihtoehtoa sarjan neljänneksi työksi. Tutkailin niitä viikon...ja palasin ensimmäiseen aloittamaani vaihtoehtoon. Ja nyt tuntui kaikki selkeältä - vaaleanpunaiselle ja keltaiselle pohjalle rakentui kuivalla siveltimeillä viivojen sarja kuin kahisevat rantaruo'ot. Tässä vaiheessa tuli muillekin töille nimet, aivan kuin olisivat odottaneet puuttuvaa neljättä teosta. Ensimmäinen työ on nimeltään: Minne linnut lentävät. Toinen tunsin nimensä: Aurinko nousee huomennakin, työn voimakkaat keltaisen ja oranssin värit tulevat rakastamastani auringosta ja valosta. Kolmas hiililyö: Kuulen hiljaisuuden rientävän, kertoo siitä, että kun maltaa kuunnella, voi kokea odottamattomia asioita ja viimeinen neljäs: Ne eivät kaipaa mitään meiltä, muistuttaa siitä, että ihmisen ei pitäisi puuttua kaikkeen, mitä ympäristössä tai luonnossa tapahtuu. Se elää ihmisestä huolimatta.

Momentum-sarja oli lopputyönäyttelyssä 17.4-4.5.2021 esillä Taidekeskus Mältinrannassa, Tampereella. Ripustuksen jälkeen väsynyt ja tyytyväinen olo. Olin tyytyväinen valitsemaani neljään työhön. Kaksi muuta vaihtoehtoa viimeistelen vielä loppuun - ja ne jatkavat sarjaa luonnon kokemisen merkityksestä.

3.2.1 Haasteet ja kuinka niistä selvittäään

Rehellisesti sanottuna, en uskonut, että minulle tulisi mitään isompia ongelmia tai haasteita. Mutta tuli ja se yllätti. Kyseessä ei ollut kuitenkaan tekninen tai työskenteleeseen liittyvä ongelma, vaan henkinen ongelma. Se, että alkoi yhtäkkiä pää lyödä tyhjää ja itsetuottamus katosi jonnekin tuntemattomiin vesiin oli yllätys. Voi sitä sanoa myös tyhjän taulun peloksi. Kun oli se viimeinen taulukangas käytettävissä, niin tuntui ettei maalaaminen ollut rentoa vaan siihen liittyi pakko. Pakko onnistua, ei saa tehdä virheitä jne. Tuutorin kanssa keskustelu hälvensi näitä ajatuksia ja sai minut tajuaamaan, että onhan minulla kangasta olemassa, vaikka kuinka moneen työhön. Ettei minulla ole mitään "pakkoa". Olin vuokrannut toisen työhuoneen alunperin varastoksi, mutta kun huomasin että siellä on tyhjää seinätilaa, kiinnitin seinään 3,5 m kangasta ja aloin maalata. Se oli aivan älyttömän hauskaa. Ja tällä älyttömän hausalla tavalla pääsin eroon pelosta. Palasin takaisin alkuperäiseen työhön ja se valmistui.

4. LOPPUPÄÄTELMÄ

On ollut mielenkiintoista uppoutua abstraktin ekspressionismin maailmaan, yhteen taiteen aikakauteen, joka oli aikansa edistyksellisimpiä liikkeitä ja samalla kuitenkin luokitteleva, vaikka siitä on pyritty pois. Itse koen, että tärkeintä taiteessa on vapaus. Välillä kuitenkin tuntuu, että taidemaailmassa ulkoiset tai itse itselleen asettamat rajoitteet tukahduttavat tämän vapauden. En haluaisi luokitella taiteentekijöitä sukupuolen, rodun tai iän mukaan. Huomaan kuitenkin toisinaan tekeväni niin. Ja niin tekevät muutkin, puheistaan huolimatta. On ristiriitaista vaatia erityiskohtelua naisena, jos samalla vaadit, että taiteilijana kaikki ovat samalla viivalla.

Omasta sukupuolestani ja iästäni olen ylpeä, siinä tulee ensimmäiset luokitukset. Tässä huomaa ja tänä päivänä varsinkin, jolloin sukupuoli identiteetti ei aina ole niin yksiselitteinen, että jonkinlainen ajatusten tuuletus pitäisi tapahtua. Mutta se on haasteellista, eikä se ole myöskään ikä, sukupuoli- tai sukupolvikysymys, samoja vanhoja ajatusmalleja kantavat mukanaan myös nuorempi sukupolvi. Ihailen suunnattomasti näitä naisia, jotka ovat joutuneet luopumaan paljosta ja raivanneet tiensä miehisen valtakulttuurin läpi. Naisina keskenään kilpaillaan samoista vähäisistä mahdollisuuksista saada taidettaan esille. Kuinka selviytyä katkeroitumatta ja pitää yllä taiteellista työtään? Surullisinta on tietenkin se, että heidän työnsä suurin arvostus tulee vasta kuoleman jälkeen.

Joan Mitchellin töitä rakastan, voin katsella niitä vaikka kuinka kauan. Selaan netistä ja katselen Youtubesta videoita hänen näyttelyistään. Hänen työnsä ja tapansa maalata kolahti minulle heti. Niissä on jotain läsnä olevaa ja voimaannuttavaa.

Uskon, että sosiaalinen media tuo tänä päivänä mahdollisuuksia kaventaa sukupuolten välistä eroa. Jos osaa ja pystyy hyödyntämään sitä, on paljon paremmissa asemissa; olet paremmin näkyvillä ja saavutettavissa sekä suoraan keräilijöille että gallerioille. Koronan myötä myös galleriat ovat joutuneet etsimään uusia toimintatapoja. Taiteellisella työllä pitäisi olla suurin merkitys, ei millään muulla. Ehkä se “suurin hidaste” löytyy omasta ajatusmaailmasta, koska muiden ajatuksia ei voi muuttaa, omia voit. Jos uskoo ja luottaa omaan työhönsä, sillä pääsee pitkälle. Toki kaikille tulee epäilyksiä, mutta se kuuluu luonnollisena osana kasvua taiteilijana. Oma opetukseni oli lopputyön

myötä, että työskentely pakon alla ei toimi. Kun säilytän ajatuksen “minä saan maalata”, säilyy tekemisessä ilo ja vapaus.

LÄHTEET

Marter J, edited, 2016. Women of Abstract Expressionism. Denver Art Museum and Yale University.

Gabriel M, 2018. Ninth Street Women. New York: Little, Brown and company.

Wehr A, edited 2019. Joan Mitchell: I Carry My Landscapes Around With Me. New York, David Zwirner Books.

Artsy: “The Rising Market for Women Abstract Expressionists”,

Karen Chernick, lokakuu 1, 2020 <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-rising-market-women-abstract-expressionists>

Artsy:”The Art Market is Finally Catching Up with Joan Mitchell’s Genius”,
<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-market-finally-catching-joan-mitchells-genius>

Artsy:”Lee Krasner Is Finally Appreciated for Being More Than “Mrs. Pollock”Alina Cohen, kesäkuu 5, 2019

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-lee-krasner-finally-appreciated-mrs-pollock>

Artsy:“The Emotionally Charged Paintings Lee Krasner Created after Pollock’s Death” Meredith Mendelsohn, marraskuu 13, 2017

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-emotionally-charged-paintings-lee-krasner-created-pollocks-death>

Hypoallergic:”The Joan Mitchell You’ve Never Seen” by John Yau
kesäkuu 23, 2019

<https://hyperallergic.com/506405/the-joan-mitchell-youve-never-seen/>

Joan Mitchell, Lady Painter toukokuu 5, 2013

https://www.youtube.com/watch?v=PnpR_vOA0YY

Artnet News, Taylor Dafoe, marraskuu 9, 2020

<https://news.artnet.com/market/joan-mitchell-pair-phillips-1921747>

LIITE 1.

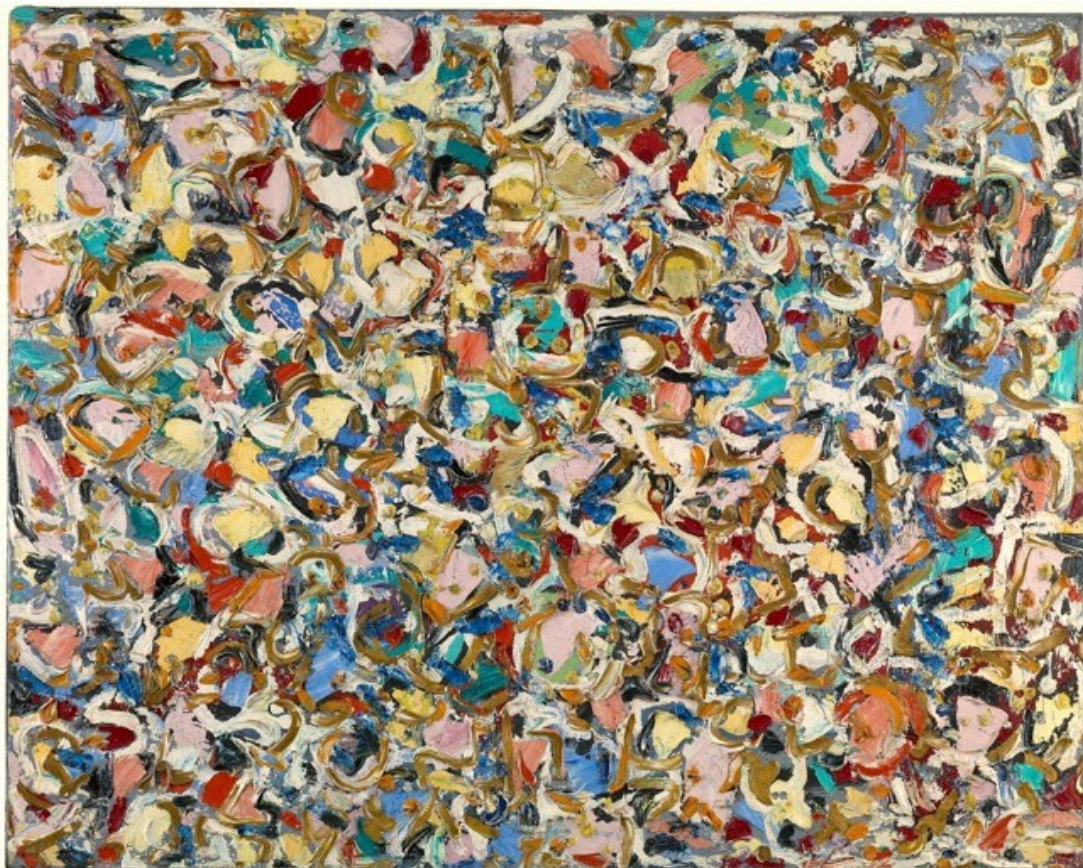
Joan Mitchell, Untitled, öljy kankaalle, 1979

LIITE 2.

Grace Hartigan, Untitled, öljy kankaalle, 1960

LIITE 3.

Lee Krasner, Noon, öljy kankaalle, 1946